תני תנא קמיה דרבא ורב ספרא "צהבו פניו

דרב ספרא אמר לו רבא לאו כגון מר אלא

כגון רב חנינא ורב אושעיא דהוו אושכפי

בארעא דישראל והוו יתבי בשוקא דזונות

ועבדי להו מסאני לזונות ועיילי להו יאינהו

מסתכלי בהו ואינהו לא מדלן עינייהו

לאיסתכולי בהו ומומתייהו הכי בחייהן רבנן

. קרישי דבארעא דישראל: שלשה הקרוש

ברוך הוא אוהבן מי שאינו כועם ומי שאינו

משתכר ומי שאינו מעמיד יעל מדותיו

שלשה הקדוש ברוך הוא שונאן ∘*המדבר א'

בפה ואחר כלב והיודע עדות בחבירו ואינו

מעיד לו יוהרואה דבר ערוה בחבירו ומעיד

בו יחידי כי הא דטוביה חטא ואתא זיגוד

לחודיה ואסהיד ביה קמיה דרב פפא נגדיה

לזיגוד א"ל ישוביה חשא וזיגוד מינגד אמר

ליה אין דכתיב ילא יקום עד אחד באיש ואת

לחודך אסהדת ביה שם רע בעלמא קא

מפקת ביה אמר רבי שמואל בר רב יצחק

אמר רב מותר לשנאתו שנאמר יכי תראה

חמור שנאך רובץ תחת משאו מאי שונא

אילימא שונא נכרי והא ∘תניא שונא

במנחר יח. סח: חולין ז:], ב) [ל"ל אינהי], ג) [ז"ל

רש"י מגילה כח. לא עמדתי יול חדותי לשלח נחול כנו

א ומיי' פ"ב מהל' דעות

הלכה ו]: סמ ב מיי פי"ג מהלי רוצח הלכה יד סמג לאוין רג טוש"ע חו"מ כח סעיף בהגה׳ מיי׳ פ״ד מהלכות עדות הל' או:

ע ג מיי׳ פ״ו מהלכות דעות הלכה ה ופי״ג מהלכות בולת הלכה יד טוש"ע חו"מ סימן ערב :סעיף יא

שא דה מיי שם סמג ייי ני בט סי עשין פא טור שו" :05

עב ו טוש״ע יו״ד סי׳ ה סעיף בהג"ה: עג ז מיי׳ פי״א מהלכות ע"ז הלכה טז סמג לאוין כז טוש"ע יו"ד סימן

קעט סעיף א: תורה אור השלם

ו. לא יקום עד אחד ר. יא יָּרְיּב צֵּוֹ אֶּיִּיְּ בְּאִישׁ לְכָל עָוֹן וּלְכָל חַטָּאת בְּכָל חַטְא אֲשֶׁר יחטא על פי שני עדים אַן על פִּי שְלֹשָׁה עֵדִים יָקוּם דְּבָר: דברים יט טו 2. כִּי תִּרְאָה חֲמוֹר שׁנַאֲךְּ רבץ תַּחַת מַשְּׁאוֹ וְחָדֵלְתְּ מֵעֲוֹב לוֹ עָוֹב תַּעֲוֹב שמות כג ה עמו: ..... 3. לא תִשְׂנָא אֶת אָחִיךְּ בִּלְבָבֶרְ הוֹבֵיחַ תוֹכִיחַ אֶת עמיתר ולא תשא עליו גאָה וְגָאוֹן וְדֶרֶךְ רְע וּפִּי תַהְפָּכוֹת שְׁנֵאתִי:

תמים תהיה עם יי דררים ים יג 6. אֱדִיון דְּנִיֵּאל דְּנָה הֲנָא על מתנצח וְאֲחַשְׁדַּרְפְּנֵיָּא כָּל קְבֵּל דִּי רוח יַתִּירָא בֵּה וֹמֵלְכָּא עשית לַהַקְמוּתֵה עַל כָּל דניאל ו ד

רבינו חננאל

שלשה הקב״ה אוהבן, מי שאינו כועס. ומי שאינו על מדותיו. שלשה הקב״ה . שוואו המדרר אחם רפה לחברו ואינו מעיד לו, והרואה דרר טרוה יחידי חטא אתיא זיגוד ואסהיד עליה ונתחייב מלקות כו׳. שלשה חייהם אינן חיים, הרחמניז והרתחניז ואניני . הדעת. אמר רר יומף כולהו אין . איתנהו בי. ארבעה אין . הדעת סובלתז. דל גאה וועשיר מכחש וזקן מנאף, פרנס המתגאה על הצבור בחנם. ויש אומרים אף . המגרש את אשתו פעת דברים צוה כנען את בניו, אהבו זה את זה, אהבו הגזל והזמה, ושנאו אדוניכם, ואל תדברו אמת.

שראה בו דבר ערוה. ואם תאמר דבאלו מליאות (ב"מ דף לב: ושם) אמרינן אוהב לפרוק ושונא לטעון מלוה בשונא כדי

לכוף את יצרו והשתא מה כפיית יצר שייך כיון דמצוה לשנאתו וי"ל כיון שהוא שונאו גם חבירו שונא אותו דכתיב (משלי מ) כמים הפנים לפנים כן לב האדם לאדם ובאין

מתוך כך לידי שנאה גמורה ושייך כפיית יצר:

י ואין לו בנים. נראה דוקא על ידי פשיעתו שאינו מתעסק בפרי׳

ורביה דומיא דאחריני ומי שאין לו תפילין בראשו ובזרועו ולילית בבגדו מיירי בשיש לו ואינו מניחן אי נמי אפי׳ אין לו פיש לחזר ולהביא עלמו לידי חיוב כדחשכחן (סוטה דף יד.) במשה שהיה תאב ליכנס לארץ ישראל כדי לקיים מלות שבה והא דאמרי' (שבת דף מט.) תפילין לריכין גוף נקי כאלישע היינו כדמפרש שלא יפיח בהן ולא יישן בהן ובשעת ק"ש כדי לקבל עליו מלכות שמים שלימה בקל יכול ליזהר:

שלשה חייהן אינם חיים

הרתחנין בו'. מימה דבפרק המביא (בינה דף לב.) תניא ג' חייהן אינם חיים המלפה לשלחן חבירו ומי שחשתו מושלת עליו ומי שייסורין מושלין בגופו ואמאי לא מני לכולהו הכא ויש לומר דהכא לא מיירי

אלא בהנך דהוו תולדת האדם משום דלעיל נמי איירי דדמי להנך שלשה הקב"ה אוהבן מי שאינו כועס:

שאמרו שונא ישראל ולא שונא נכרי אלא פשיטא שונא ישראל גומי שריא למסניה והכתיב נלא תשנא את אחיך בלבבך אלא דאיכא סהדי דעביד איסורא כולי עלמא נמי מיסני סני ליה מאי שנא האי אלא לאו יכי האי גוונא דחזיא ביה איהו דבר ערוה רב נחמן בר יצחק אמר ימצוה לשנאתו שנאמר ⁴יראת ה' יו(שונאי) רע אמר רב אחא בריה דרבא לרב אשי מהו למימרא ליה לרביה למשנייה אמר ליה אי ידע דמהימן לרביה כבי תרי לימא ליה ואי לא לא לימא ליה תנו רבנן "שלשה חייהן אינם חיים הרחמנין והרתחנין ואניני הדעת ואמר רב יוסף כולהו איתנהו בי תנו רבנו שלשה שונאין זה את זה אלו הן הכלבים והתרנגולין ייוהחברין וי"א אף הזונות וי"א אף תלמידי חכמים שבכבל ת"ר שלשה אוהבין זה את זה אלו הן הגרים ועבדים ועורבין ארבעה אין הדעת סובלתן אלו הן דל גאה ועשיר מכחש וזקן מנאף ופרנם מתגאה על הציבור בחנם ויש אומרים אף המגרש את אשתו פעם ראשונה ושניה ומחזירה ותנא קמא זימנא ∞דכתובתה מרובה אי נמי יש לו בנים הימנה יולא מצי מגרש לה חמשה דברים צוה כנען את בניו אהבו זה את זה ואהבו את הגזל ואהבו את הזמה ושנאו את אדוניכם ואל תדברו אמת ששה דברים נאמרים בסום אוהב את הזנות ואוהב את המלחמה ורוחו גסה ומואם את השינה ואוכל הרבה ומוציא קמעה? וי"א אף מבקש להרוג בעליו במלחמה שבעה ◊מנודין לשמים אלו הן יהודי שאין לו אשה ושיש לו אשה במלחמה שבעה ◊מנודין לשמים אלו הן יהודי שאין לו תפילין ואין לו בנים וומי שאין לו תפילין בראשו ותפילין בזרועו וציצית בבגדו ומזוזה בפתחו והמונע מנעלים מרגליו וי"א יאף ימי שאין מיסב בחבורה של מצוה אמר רבה בר בר חנה אמר רבי שמואל בר מרתא אמר רב משום רבי יוםי איש הוצל מניין ישאין שואלין בכלדיים שנאמר יתמים תהיה עם ה' אלהיך ומניין היודע בחבירו שהוא גדול

מני סנא. להך מתניתא שלשה מכריז הקב"ה עליהן לשבח בכל יום: מותר לשנות חותו. הרואה דבר ערוה בחבירו יחידי אע"פ שאינו רשחי להעיד מותר לשנחתו: אין הדעה סובלהן. אפילו הן עלמן מתחרטין לאחר זמן ונבזין הן בפני עלמן: בכלדיים. בעלי אובים:

היושבת על דם. אף על פי שפסק המעיין שלא ראתה: יום ולילה נריכין . ראתה: עונה. להמתין: רבי

ה"ג אי נימא שונא ישראל. כלומר

שהוא שונא ישראל מי שרי למיסנייה

ומסתמא לאו ברשיעי איירי קרא:

הרחמנין. יותר מדאי. והני שלשה מילי

דבר התדיר בהו כל שעה וכיוו דהוא

מקפיד עליהן אין חייו חיים שאין לו

מנוחה: אין הדעת סובלתן. של בריות:

המתגאה על הליבור בחנם. נוהג

עליהם שררה ואינו עומד עליהו

בשעת דוחקן: לוה כנען את בניו.

כלומר מנהגן כן הוא כאילו לוה

עליהן אביהן ונפקא מינה שלריך אדם

ליזהר מהן: בחבורם מלוה. כגון

משתה של ברית מילה או בת כהן

. לכהן: **כלדיים**. בעלי אוב כך פירש

רבינו. ולא נהירא דקרא כתיב בהדיא

אל תפנו אל האובות ש. ואני שמעתי

חוזים בכוכבים אוכן עיקר: חמים

מהיה. להיות בוטח בו בכל קורות

ונולדות הבאות לך: היושבת על דם

טהור. אשה שכלו ימי טוהר שלה

והגיע ליל ארבעים ואחד לזכר או ליל

שמונים וא' לנקבה שאם תראה עכשיו

מהא נדה אסורה לשמש ואע"פ שלא

ראתה דהואיל ולמודה היא עד עכשיו

להיות משמשת עם ראייתה גזירה שמא

תראה ותשמש: עונה. יום ולילה כך

פירש רבינו. ולא נהירא אלא לילה אחד דהיינו ליל ארבטים ואחד כדמפרש

רבה (נדה דף סג:) אוהרה לבני ישראל

שיפרשו מנשותיהן סמוך לווסתן וכמה

רשב"ם

עא. פירש"י ואינו עומד טל מדותיו לנטור איבהן, ו ול"ל שנאתו. ז) ובילה לב: ע"שו. ק) ועפרש"י שנת ל. ד"ה חבר], ע) [עירובין **מני מנא.** להך מתני׳ שלשה הקב"ה מא:ז. י) ופיי דלא מלי י בגירושין. מהרש״א], ס״א ומהלך על לדי מכריז עליהן לשבח: ומומפייהו. שבועה קטי בגירוטין. מהינ טון, כ) ס"א ומהלך על לדי דרכים, ל) ס"א כמנודין, שלהן: חטא. בעבירה: שם רע הוא מ"ח ואינו מגרשה. דקה מפקת עילויה. מחחר שחין חתה (ט (ער׳ תוס׳ לקמן רים נאמן בעדות לא יתקבל עדותך אין לך קיד.], ס) ופי׳ המלד הי׳ עליך מצוה להעיד הרי אתה עובר מושב בלבון. ע) יומא נב: [וע"ש בתוספות ד"ה הוא על לאו דלא תלך רכיל (ויקרא יט): ובנדה לו: ד"ה חיסין, דכתיב לא יקום עד אחד וגו'. כלומר פו עי' תום' שבת הנו ליים כלדאי כו׳ שהשיגו על פי׳ רש״י דהכא], \$) [ויקרא המהרא מעיד שאי אתה נאמן בעדות זו: מותר לשנחתו. הרוחה יחידי יטן, ק) וכן פירש רבינו שבת קיט ע"ח קנו ע"ב וביבמו' כא ע"ב, ר) [שייך דבר ערוה בחבירו אע"פ שאינו רשאי להעיד לו מותר לשנאתו שהרי הוא לאחר ד"ה שלשהו. יודע בודחי שהוח רשע: מחי שונח. כלומר מי הוא שונא שאמר הכתוב:

הגהות הב"ח

(ה) גם' יוסף איש הולל (הוא יוסף הבבלי) תא"מ ונ"ב עי' תוס' יומא דף כ"ב ע"ב: (ב) שם ר' ילחק בו אלעאי ר' ינחה כנ"ל

גליון הש"ם

גמ' המדבר אחד בפה ובו'. עיין כנא מליעא דף מט ע"א: תום' ד"ה ואין לו בנים בו' יש לחזר. טי' מנחות דף מא ע"א:

מוסף רש"י

צהבו פניו. מחמת שמחה (מנחות יח.), ואסהיד ביה. ניחידי שלא היה עד שני נדכר (מכות יא.). ואניני הדעת. שלינס יכולים לסכול שום דכר מיאום (חורה רמ).

> עונה ומפרש או יום או לילה: ממנו אפילו בדבר אחד שחייב לנהוג בו כבוד שנאמר •כל קבל די רוח יתירא ביה [ומלכא ∘עשית להקמותיה על כל מלכותא] והיושבת על דם מהור אסורה לשמש עד כמה אמר רב עונה יהתנא הוא יוסף איש הוצל הוא יוסף הכבלי (b) הוא איסי בן גור אריה הוא איסי בן יהודה הוא איסי בן גמליאל הוא איסי בן מהללאל ומה שמו אים בן עקביה שמו הוא רבי יצחק בן מבלא הוא רבי יצחק בן חקלא הוא רבי יצחק בן אלעא ⊚ הוא

יחף. ויש אומרים אף מי שאינו יושב בחבורת מצוה, כגון קירוש וכיוצא בו. מניין שאין שואלים לכלדיים, שנאמר תמים תהיה עם ה' אלהיך. מנין ליודע בחברו שגדול ממנו אפיי בדבר אחד, שצריך לנהוג בו כבוד, שנאמר כל קבל די רוח יתירא ביה. והיושבת על דם טהור. פי', צריך להמנע בתשלום ימי טהרה מלשמש מטתו, שכל דם שרואה אחרי מלאת של [שלשה] ושלשים יום לזכר וששה וששים יום לנקבה, דם נדה הוא, [ל]כך צריך להתרחק ממנה. וכמה רבא אמר עונה. וכמה היא עונה, או יום או לילה. הוא יוסף איש הוצל וכר'. יצחק בר אחא דשמעתא. יצחק חקולא, יצחק בן אלעור, יצחק בן טבלא, יצחק נפחא, אלו כולן בעלי אגדות ומתנייתא, ונזכר שמם פעם כך ופעם כך, אבל כשמדברין מפיו שמועה מזכירין שמו ר' יצחק בר אחא.